

Emlékezés Tasnádi Lászlóra, a pilótára

Kevesen tudják, hogy a bukovinai telepítés ügye a budaörsi repülőtéren kezdődött. Egy Focke-Wulf hátán a kolozsvári minisztertanácsra indult Bonczos Miklós, akinek kezébe adtam ezt a drága ügyet. Megsajnálta és felemelt magához a géppuska-fészekre. Levégőben beszéltük meg a halálosan elfoglalt Jőemberrel ezt az égető ügyet. Az árviz aztán megint elszakított tőle. Ismét Budaörs segített rajtam. Felderítőnek jelentkeztem a nagyarvíz idején, hogy közelében legyenek az árvizek kormánybiztosának a lelki-árviz ügyével, amelyik a Kárpátok kőgátjain akart átörni 200 éves vergődés és számkivetés után. Ekkor ismerkedtem meg Tasnádi Nagy Lászlóval, akinek lelki arcképét őrizi 9 kötetes telepítési naplóm. Ebből a naplóból adom közre az alábbi néhány sort Tasnádi Nagy Lászlóról, a Dunába zuhant repülőről, aki első felderítésemkor a gépet vezette.

Hajnalban megzörgettek az ablakomat. Vár a „NEBULO”, a Műgyetemi Sportrepülőök kicsi gépe. Tasnádi elnök, aki az ablakom zörgetett: iszonyu álomból zavart ki. A Végzet két kezét láttam álomban. Az egyik kéz becuscita Orsovánál a „Vaskaput”, amelyiken keresztül a beltenger lezuhogott a Duna születésekor. A másik kezével iszapot kevert a Végzet herkulánumi hamuból és dunavizből. Iszapot keresztet rajzolt a kéz a Magyar Alföld homlokára:

— Memento!... Emlékezzél, hogy valamikor tenger voltál és ismét tengerre kell válnod... Kalocsai bölcső helyett polipot fogsz ringatni, ringó buzamező helyett pedig meduzát. Pipacs helyett tengeri pókot nevelsz, te szép, szomorú magyar alföld, Atlantisz testvére!

Mi lehet fájdalmasabb feladat, mint egy ilyen hamvazásnál repülőgépen, ébren minisztrálni?! Végigrepülni hosszában és szélességében az iszapos óriáskeresztet Magyarország gyönyörű homlokán. Egyszerre látni meg Tasnádival az egész testében reszkető „Magyarjézus” vonaglását a feszületén, vérben, tövisben, sárban. Erre a feladatra vállalkoztam a Nebulón, Tasnádi László társágában, aki a gépet vezeti.

Sohasem álmodtam, hogy valamikor még repülőjelentést kell diktálnom Budaörsön, a hangárban. Bukovinában én eddig csak kiskikátét diktáltam gyerekeknek, a templom kertjében, miután kiadók hiányában mi bizony csak kézzel irtuk a hittankönyvet Józseffalván. Aranyos órák voltak ezek, bár az embert sok minden megzavarja. A kert körül oláh csendőr cirkál, odafigyel. Száz ács kopácsol a hamvaiból visszafitkező faluban. Bukógalambok szaporodó dandárjai vonják el a nebulóim figyelmét. Csuda-é, ha néha hiba csuszik a pakolópapírra, a térdenmátsolt kiskikáté piszkoztatába?! Amig Tasnádi a gépet körülmezi, amíg a gépet melegített és a kedves Tasnádi bosszankodva kicseréltet egy „álmós” gyertyát a motorban, elmondok Ne-

ked, egyetlen barátom és szenvedéseim tanuja, te szegény napló, elmondok egy érdekes szöveghamisítást a bukovinai Józseffalváról.

A kicsi Mészárosról, egy apró vasgyuró székelytől azt kérdeztem egyszer, hogy „Mik az angyalok?”

Mészáros Csaba erre belepislogott a kéziratok kiskitéba és a következő felelettel ejtette ájulásba a szivemben rejlő tridenti zsinatot:

— „Az angyalok magyar lelkek, akiknek értelmük és szabad akarátik van, de arcuk és szárnyuk nincsen...”

Tasnádi, a drága pilóta kivitt ma Budaörsre és korán reggel ott olyan „Magyar lelkek” közé kerültem, akiknek arcuk is van és szárnyuk is van. Az arcuk becsületes, jó Tasnádi-arc. És duralumiumból van doborítva a szárnyuk. A szemem szinte káprázik, amikor a görgőkön guruló hangárkaput a szerelők eitasztják, és a hajnali fényben megcsillannak sorban a magyar szárnyak. Citromsárga a legszélső, lángvörös sávval. Az van ráírva: HARAG. Azt kellene ráírni JOSÁG! Szeretet! Orzóangyali Szolgálat!... Nini, a vöröskeresztes gépet most gurítják ki a rétre! Csupa csomag, vatta és kenyér az öle. Ha felületesen nézed a magyar szárnyak lakkozását, akkor tengerkének látod. Ha jobban megnézed, akkor egy misztikus másik csillagást is észreveszel a lakkozáson. Mélyszégből kiáltó, háztetőn és iszapban visító, megmenekülést kereső, könnyes magyar szemek sugárzása adta rá a fémre átlelkesítő tapadásban ezt a láthatatlan emulziót, ami talán már éjjel is világít rajtuk, mint a foszforos fészület.

Nini, téged is megismerlek, becsületes, jó katonagép: Focke-Wulf. Székely törzseim ügyében jártam, akiket egyszer olyanformán hagyott el az őrzőangyal, hogy 140 házban pattogva meggyült az őrzőangyal képe a falon, a sikoltó bölcső felett. A meggyült ráma szembefecskendezte a gyermekét mentő embert forró üvegtermelékkel. Előbb visszaépíttem a 140 házat, megmenekültek a fagyhaláltól. Akkor azonban más tekintetben hagyta el őket az őrzőangyal. Ki kellett volna őket hozni a Pokol tornácáról. Erős kezet kerestem ehhez a nehéz munkához, aki kezébe vegye törzseim sorsát. Az az erős kéz három telefon és millió ügy között marcangolódott. Éppen Kolozsvárra indult, ahol először jött szóba a mi sorsunk és a telepítés nehéz ügye. Onnan Szegedre készült a te hátadon, Focke-Wulf. A te tengerkéi szinű hátadra hívtott meg meleg és okos beszélgetésre.

Kezében volt vasárnapi ebédje: két darab vajaskenyér és egy kis sonka. Rád mutatott, Focke-Wulf, te becsületes katonagép, és azt mondta nekem kedvesen:

— „Kapaszkodj fel az üres géppuska-fészekre, utködjen majd a ti dolgotokat is megbeszéljük.”

Háromszor szálltunk fel, kétezer kilométer között osztva fel a szombatot és a vasár-

napot. A szegedi repülőtéren autó várta, Dorozsmára vitte. Addig én a fűbe heveredve vigyáztam read, ezüstbogár, te kedves szárnyu gép. De te is vigyáztál ám nagyon reánk, szomorú magyar ügyek virrasztó gazdáira. Éjszaka jöttünk haza, az irányt elvesztettük a ködben, és miközben a pilisi hegyek között Budapestet kerestük, szinte-szinte végképpen elfogyott az üzemanyagunk. Aztán az utolsó percben megláttuk mégis a körvilágítást Budaörsön. Baj nélkül értünk földet, amikor az éjszakai reflektorok fénycsóvái között 30 liter benzinnel földet értél velünk, aranybogár, te csillogó őrangyal.

Mi hír? Van-e még valaki az omló háztetőkrön? Mit csinálnak a víztől körülfogott Kalocsán? Van-e még egy kicsi irlalom a Dunában? Kíméli-e a holtrafáradt gátkötőket, a gerendacipelő hangyákat: Solton, Orjeen, Miskén, Bátyán, Negyvenszálláson? Ezekre kell ma felelnem, ezeket kell ma megfigyelnem a Nebuló hátáról, amelyiknek utolsó szegecsét is műgyetemi magyar fiuk állították össze.

Be akarok pockolódni a gépbe. Az egyetlen ülés körül olyan kevés a hely, hogy nem fér el sehogyan sem az aktatáskám és a két zsemlem, amit reggelinek és ebédnek hoztam. Tasnádi kitessékel és futólépésre kényeszerit. Az étkezésé cipel, ahol megreggeliztet. Közben töltőtollal a térdképembe berajzolja a vonalat, amerre el kell repülnünk. Berajzolja a gátszakadások helyét, amiket jól meg kell figyelnem. Aztán nyomban indulunk, mindig a Dunával. Ugy veszem azonban észre, hogy a Nebuló szive körül baj van. Mivel mindazt látnia kell, ami hozzá alulról felsikolt. Néha túlélés kanyarban visszatér, mert senkit sem szabad elmulasztania, aki bajba jutva, háztetőre kerülve: jelt ad neki! Haza emberi százlábut lát, vagyis gerendacipelő katonákat, kubikosokat, ott 30 méternyi alacsonyásra leereszkedik, hogy mindent meglásson, és a halálos kimerültségben mégis mosolyogva szalutáló drága honvédnek a szakadó gátra Tasnádi visszaköszönjön. Kalocsán, a Tomori-tér felett ismét igen alacsonyra ereszkedünk, hogy a székesegyház mellett ledobjam a csöpotást. Olyan keskeny az a kis tér, amelyik a vízből kintmaradt. Százan is rohannak a barna papircsöört, hogy vajjon mit mond az a posta a távollól világról, amelyikkel minden kapcsolat megszakadt, kivéve a Nebuló két szárnyát, a Tasnádi meleg tenyereit, amelyekkel a kormányt fogja. Néha csak egy kézzel fogja a botot. Jobb kezével ő is jegvez egy zsebkönyvbé, hogy összevetés alapján: annál pontosabbak legyenek a megfigyeléseim. Érsek-harta felett keringünk. A teleses vályoghá-

zak elolvadtak már a vízben; omlott fedelük sem látszik. Csak a kíváttalan gémeskút lat-szik a régi tanya helyén. A kutyémek jól állanak golyalábaikon. Ház már nincsen körülöttük. A kutkávát régen ellepte a víz. A hibátlan faveder, a kut vedre harangoz a szélben. Mintha az elsüllyedt Atlantisz harangozna faharanggal a fájdalmak ki nem merithető tengere felett. Előre hajolok és állhatatosan kiabálom a pilótám fülebe, hogy itt, Érsekhartán akart telepítést csinálni 20 nappal ezelőtt Zichy Gyula gróf, a kalocsai érsek. Kalocsára hívtott. Gyógyított. Meghallgatott. Érsekhartán akart telepíteni egy falut, az én falumat, Józseffalvát. Ilyen a szerencsém!... Nézd csak, hogy néz ki az Átokcsatorna partján az ígéretek földje!... Az Átokcsatorna most már nem is látszik. Nem azért, mintha nem volna víze. Száz konkurrens miatt nem látszik, mivel most mindennütt csatornák és tengerszorosok lettek a buzamezők. Száz víz összefolyik átokcsatornává; trösztöt alkotnak és a legtávolabbi repülő-láthatárt is tucitálva, végtelen nagy és piszkosan szürke tükröt alkotnak átokból és jeges vízből. Orjégnél megint embereket látunk!... A vízben azó bakterház mellett a sineken gyermekek integetnek. Közöttük áll egy szomorú asszony, aki fehér kendővel integet egy darabig, aztán egyszeribe vége az integetésnek. A kendőt az arcára szorítja. Tasnádi László hátra int: „Iemenjünk?”...

Hirtelen eláll a lélekzetem, a sziv a gyomorfalhoz szorul: Tasnádi László éles kanyarral visszafordítja a gépet, hátrakiabál, lemutat és könnyezik... Egy imakönyv van nálam, odaadom, kiáltom, hogy „dobja le nekik!” Elveszi a könyvet, de azzal már megint félkézzel vezet, hogy szinte kiver a hideg. Előrehajolok, nézem, mit ír Tasnádi a töltőtollal?! Nagybetűkkel ír, amilyenekkel én is megtöltöttem már repülés közben reggel óta 47 oldalt a magam jegyzetkönyvében, egy pepitaszínű füzetben, benned, te rongyos napló. Várj csak, átirom én is magamnak, amit a tulsó ülésből a pilóta mögüli kilések a jegyzetkönyvből, amiből kiszakítja félkézzel a teleirt lapot. Térdé közé szorítja, és a jobb kezével szakítja ki. Erre az imakönyv kemény-táblájába szorítja pelikán töltőtollát, de ugy, hogy az aranyozott rögzítő rudacsakja, fémrésze a levelet is szoroson összefogja az imakönyvvel. Az orjési órház fölvezeti alacsonyban a génét és ledobja az imakönyvet és a töltőtollat. A vonalozott papírra ezeket írta Tasnádi László:

— „Valaki, aki nálad is többet szenvedett, téged ma sirni látott. Most fel fogunk repülni jó magasra, hogy közelebb legyünk a

Csillárt béreljen vegyen

VOGEL CSILLÁRÜZEM
üzleteiben
IV., Károly-kört 28. (Városháza)
VII., Mária Terézia-tér 1.
Figyelem! Bérlet esetén a bérleti díjakat a vétel árba beszámítjuk!

1942 szeptember 13. Vasárnap

„jó Istenhez. Neki megmondjuk, adja vissza, amit elvett! Ne sirj!”

Ugy látszik, az aranyos bomba, a töltőtoll félhoz ért. Tasnádi Nagy László most is olyan nyugodtan mosolygott, mint amikor a csőposta Kalocsán, a Tomori szobrát árnyékoló kopár gesztenyefák között szárazföldet ért. Aztán irányt mutatott a kormánybotról felemelt jobb kezével:

— Megyünk haza! A Dunával repülünk!...

Dr. NÉMETHI KÁLMÁN